

CSEH FILMEK KERTI MULATSÁGA

PÓSA ZOLTÁN

Kis magyar happening a romantikus fűvész-kerti éj fátyla alatt, ahol marcipánból öntött Sztálin-szobrocskákkal, pompás cseh sörrel, kóser szilvapálinkával, töltöttkáposztával, virslivel vendégelték meg az érkezőket. A fűvész-kerti bokrok-fák között üldögélhettél, beszélgethettél. A rendezőség — a BUDAPEST FILM rokonszenves csapata — amint foga kezdett lenni az időnek — pokrócokat is osztogatott, amibe bebugyolálhattad magad. Szíved hölgyét megajándékozhattad csodás-tükrös-piros mézeskalácsszívvel, melyet az alacsonyabban helyezkedő ágakról szakajthattál le. A friss levegőt rontó „elit” cigisdobozok is karácsonyfadísz gyanánt csüggtek alá a fákról.

S az óriástortát — melyet a marcipán Sztálin-mellszobrocskák díszítettek, nem kisebb személyiség szeletelte föl, mint *Vera Chytilová*, a cseh új hullám egyik legmarkánsabb rendezőgyénisége. Abból a kézből vehettük át a mamszeleteket, amely a *Mennyezet* (1961), az *Éva és Vera* (1963), *A százszorszépek* (1966), a *Játék az almáért* (1978), a *Panelsztori* (1979), az *Egyet ide, egyet oda* (1990) című alkotások rendezői karmesterpalcáját mozgatta boszorkányos tehetséggel. Mert, hogy szavam ne felejtsem, a botanikus kerti ünnepség az őszi-téli időszakban bemutatandó számos kitűnő cseh és szlovák film „fölvétele” volt. Összejövétel abból az alkalomból, hogy végre folyamatosan tekinthetjük meg a korábban részben dobozolt, részben látott, részint pedig új filmeket. A meghívottak — filmesek, írók, kritikusok — azok sorából kerültek ki, akik valamilyen formában hozzájárultak ahhoz, hogy a pangás, a tiltás korában is nyilvánosságot, publicitást nyerjenek e túrt és tiltott alkotások. Együtt ünnepelt többek között *Eörsi István*, *Kornis Mihály*, *Báron György*, *Zalán Vince*, *György Péter*, *Cseh Tamás*. S nem „csak” *Vera Chytilová*-val, *Juraj Jakubisko*-val, *Jan Nemeccel* találkozhattunk személyesen, hanem műveikkel is. A zöldövezetbe ékelt tágas, virág- és gyepszőnyeggel borított tér végpontján vetítívászon feszült. Először *Juraj Jakubisko* megindító pikareszk filmeposza, az *És ülünk a fa tetején*, majd *Jan Nemeccel* dobozos filmje, *Ünnepségről és vendégekről* (1966) című nyomasztó és zseniális filmpéldázata pergett végig a szemünk előtt.

A kerti mulatság önmagában is imponáló díszletei filmes illúziókat rejtegetnek. *Elo Havetta* *Ünnepség a botanikus kertben* című szlovák filmjét idézi a helyszín. *Havetta* tehetséges életműnyitányát a *Film a divadlo* című folyóirat (a szlovákiai Filmvilág) nevezte el kis szlovák happeningnek. Ironikusan arra is asszociálhattunk, hogy *Nemec* *Ünnepségről és vendégekről* című opusza is afféle kerti bál volt. Ám a mi budapesti fűvész-kerti kis közös szlovák, cseh, magyar happeningünk éppen annak a gondolatnak a jegyében született, hála a rendező-szervező BUDAPEST FILM moziüzemi és

VONALRAJZ

TETTAMANTI BÉLA

forgalmazó vállalatnak, hogy „olyan” ünnepségek ne legyenek többé. Azaz: olyan piknik, összejövetelek rekviemjének is fölfoghatjuk, amelyeken nem volt mit ünnepelni. Mint ahogy a kis marcipán Sztálin is kettős értelmű. Egyrészt utal a bemutatott *Jakubisko*-film egyik tragikomikus motívumára. Másrészt arra, hogy akik itt összejöttek, tettek legalább „egy hangyányit” azért, hogy századunk talán legbaljósabb személyiségének öröksége fölszámoltassék. De legalább annyira örömteli aktualitást adott a filmes szellemi szeánsznak, hogy a közeljövőben láthatunk tucatnyi cseh és szlovák filmet, olyan rendezők munkáit, mint *Forman*, *Menzel*, *Nemec*, *Vorlicek*, *Lipsky*, *Havetta*, *Jakubisko*. De az sem csekélység, hogy egyre több forgalmazó kezd új, vonzó, profi formában szakmai tájékoztatókat tartani, olyanokat, mint ez a mulatság, az *Illés utcai botanikus kertben*.